

ВІДГУК

офіційного опонента

д.е.н., професора, завідувачки кафедри економіки і підприємництва

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Тульчинської Світлани Олександрівни

на дисертаційну роботу

Самойлович Анастасії Геннадіївни

«Організаційно-економічне забезпечення цифровізації регіональних економічних систем»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Розвиток цифровізації на тлі глобалізації економічних відносин призвів до трансформації всіх сфер соціально-економічної діяльності. Сьогодні спостерігається швидкий перехід від індустріальної до постіндустріальної, зокрема, цифрової економіки, відбувається зміна соціально-економічного укладу, що формує новітню економічну, соціальну, технологічну реальність та повністю переформатовує звичні системи. Цифровізація регіональних економічних систем є однією із тенденцій, які докорінно змінюють суспільно-економічний лад, відносини між державою, приватним сектором та членами суспільства тощо. Активізація цифрових процесів у регіонах через стимулювання впровадження цифрових технологій на рівні підприємств та державних організацій, підвищення рівня цифрової грамотності населення сприяє економічному розвитку регіонів та держави загалом. У цьому контексті проблема організаційно-економічного забезпечення цифровізації регіональних економічних систем набуває особливої актуальності.

Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка», зокрема «Модернізаційні засади сталого розвитку регіонів України в умовах децентралізації владних повноважень» (№ ДР 0117U004541, 2017-2022 рр.), «Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах

перереформатування владних відносин» (№ ДР 0120U105292, 2020-2025 рр.), «Стратегічне управління підприємствами в умовах післявоєнної відбудови» (№ ДР 0117U004542, 2022-2025 рр.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки й рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, у сукупності вирішують важливе наукове завдання – розроблення теоретико-прикладних та організаційно-методичних засад організаційно-економічного забезпечення цифровізації регіональних економічних систем. Теоретико-методичні положення, практичні рекомендації і висновки, сформульовані дисертанткою, є достовірними. Дисертаційна робота має логічну побудову, її авторка системно підійшла до постановки проблеми, формулювання завдань, обрала влучні методи та прийоми дослідження.

Обґрунтованість наукових результатів, висновків та рекомендацій забезпечується використанням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, фундаментальних положень сучасної економічної теорії, сукупності наукових підходів, зумовлених метою та завданнями дисертації. При проведенні дисертаційного дослідження використано наступні методи: історичного та логічного аналізу, групування, систематизації, пояснення й узагальнення, діалектичного і системного підходів, синтезу й аналізу, графічного, схематичного, табличного способу зображення, картографічного, статистичного аналізу, порівняльного аналізу, структурного аналізу, регресійного та абстрактно-логічного аналізу. Основні положення та висновки дисертації мають достатній рівень апробації, доповідалися й одержали схвалення на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів

Основними здобутками, що становлять наукову новизну дисертаційного дослідження, є такі. У дисертації *вперше* розроблено механізм організаційно-економічного забезпечення цифровізації регіональних економічних систем, який базується на квартельній структурі, що передбачає нормативне, організаційне, функціональне та трансформаційне спрямування, яке дає можливість забезпечити оптимальність підбору інструментарію для активізації цифрової трансформації економічних систем регіонального рівня з урахуванням сучасних викликів постіндустріального суспільного розвитку.

удосконалено:

1) методику оцінювання рівня цифровізації регіональних економічних систем, яка, на відміну від розроблених, враховує методологічні засади цифровізації регіонів, передбачає відповідний алгоритм дій та розрахунків, що включає такі показники регіональної цифровізації, як інфраструктурна готовність, зайнятість населення у сфері ІКТ та споживча активність інтернет-послуг;

2) принципи моделювання організаційно-економічного забезпечення надання цифрових послуг в регіонах, що на відміну від діючої практики, ґрунтуються на імплементації сучасного досвіду європейських країн щодо такого забезпечення, включає розмежування структурної та управлінської компоненти та спрямовується на розвиток регіональних економічних систем;

3) наукові засади інституціонального забезпечення цифровізації трансформації регіональних економічних систем, що на відміну від діючих, базуються на принципі децентралізації прийняття управлінських рішень щодо визначення пріоритетних напрямів цифровізації регіонів та розмежовує базовий, нормативний та виконавчий функціонали інституціонального забезпечення цифровізації на різних рівнях владних повноважень;

4) декомпозицію управління розвитком цифровізації регіональних економічних систем з урахуванням викликів воєнного періоду, що на відміну від довоєнного, побудовано на функціоналах владних повноважень різних шаблів з урахуванням їхньої інституційної спроможності в напрямі розвитку

інформаційно-комунікаційних технологій, базуючись на тенденціях розвитку цифровізації та регіонів;

дістали подальшого розвитку:

1) дефініційний зміст сутності понять теорії розвитку продуктивних сил і регіональної економіки, серед яких поняття «цифровізація регіональних економічних систем», «цифрова економіка»;

2) методичний підхід економіко-математичного моделювання впливу цифровізації на розвиток регіональних економічних систем за використанням кореляційно-регресійного моделювання та врахування коефіцієнтів впливу на валовий внутрішній продукт;

3) вектори стратегування розвитку регіональних економічних систем із урахуванням впливу сучасних тенденцій на процеси регіонального розвитку;

4) напрями подолання асиметричності розвитку регіональних економічних систем за рахунок активізації процесів цифровізації в регіонах-аутсайдерах.

Практичне значення результатів дослідження

Основні наукові положення дисертаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій і науково-методичних підходів; головні висновки та пропозиції, отримані в результаті дослідження, можуть бути використані в аналітичній роботі місцевих органів влади, в управлінській діяльності органів місцевого самоврядування, окремих підприємств та господарських об'єднань.

Зокрема, матеріали дисертаційного дослідження використані Департаментом економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації, Управлінням освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, Головним управлінням Національної сервісної служби у Чернігівській області, Бучанською міською радою.

Теоретичні результати проведеного дослідження використано в освітньому процесі Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України, зокрема, під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Регіональна економіка», «Інноваційно-інвестиційний менеджмент» та «Інституціональна економіка».

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 20 наукових праць, з них: дві статті – у виданнях, що індексуються у наукометричній базі Web of Science, один розділ у колективній монографії, п'ять статей – у наукових фахових виданнях, дві статті – у закордонних наукових виданнях, десять публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 10,18 д. а., з яких автору належить 7,82 д. а.

Авторкою дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатнім.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід зазначити дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. На рис. 1.11 (с. 64) наведено основні передумови та напрями цифрового розвитку регіонів. На нашу думку, викладення цих аспектів лише у схематичному вигляді є недостатнім, а важливість цієї проблеми, що піднімається авторкою, потребує більш ґрунтовного висвітлення.

2. У п.п. 1.3 авторкою запропоновані принципи та закономірності цифровізації регіональних економічних систем, які складають методологічний

базис цього процесу (с. 68). Вважаємо доцільним окреслення методологічних засад цифровізації регіональних економічних систем таким чином, щоб кожна закономірність була пов'язана із відповідними принципами цифровізації регіональних економічних систем.

3. У п.п. 2.2 (с. 112-129) авторкою проведено розрахунок рівня цифровізації регіональних економічних систем і виокремлено проблемні регіони з метою розробки механізмів стимулювання їх цифровізації. На нашу думку, робота б тільки виграла, якби авторка приділила більше уваги цій проблемі й деталізувала напрями стимулювання цифрового розвитку регіонів у залежності від отриманих розрахунків.

4. У третьому розділі роботи (п.п. 3.1) авторкою досліджуються інституціональні засади цифровізації регіональних економічних систем, але при цьому, для обґрунтування пропозицій щодо цифровізації регіонів доречно було б проаналізувати нормативно-правове забезпечення цих процесів, виявити їхні недоліки та окреслити напрями нівелювання.

5. Відзначаючи ґрунтовний підхід до дослідження рівня цифровізації регіонів України слід звернути увагу на те, що в сучасних євроінтеграційних умовах варто було б розглянути показники цифровізації регіональних економічних систем України у порівнянні з європейськими країнами.

6. У п.п. 3.3 (с. 229-230) за результатами проведеного економіко-математичного моделювання авторкою запропоновано стратегічні детермінанти розвитку регіональних економічних систем у напрямі активізації цифровізації, проте вони мають узагальнюючий характер. Бажано було б на основі систематизації отриманих розрахунків деталізувати стратегію за ступенем впливу комплексного індексу цифровізації на регіональний розвиток.

Наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості й достовірності основних положень дисертації.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Самойлович Анастасії Геннадіївни «Організаційно-економічне забезпечення цифровізації регіональних економічних систем» є

завершеним, цілісним науковим дослідженням, виконана на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне та практичне значення.

Дисертація оформлена відповідно до вимог наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40. Дисертаційна робота «Організаційно-економічне забезпечення цифровізації регіональних економічних систем» відповідає спеціальності 073 Менеджмент, за формою і змістом відповідає вимогам викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Самойлович Анастасія Геннадіївна – авторка дисертації «Організаційно-економічне забезпечення цифровізації регіональних економічних систем», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент.

Офіційний опонент:

д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки і підприємництва Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» МОН України

Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА

Вчений секретар:

Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» к.т.н., доцент

Валерія ХОЛЯВКО